INTERNET VA SOTSIAL MEDIYANING YOSHLAR IJTIMOIY HAYOTIGA TA'SIRI

Dilfuza Nematova
O'z joku,jtimoiy-gumanitar fanlar
kafedrasi v.b dotsenti
dilfuzanematova58@gmail.com

Annotatsiya: Internet yoshlar ijtimoiylashuviga ta'sir qiluvchi muhim omillardan yana biri - identifikatsiya jarayonidir. Yoshlik davri shaxs o'z "men"ini izlaydigan, kim ekanini anglashga harakat qiladigan, turli ijtimoiy rollarni sinab ko'radigan eng faol bosqichdir. Internet bu jarayonni jadallashtiradi. Yoshlar raqamli makonda o'z qiziqishlari, qarashlari, uslubi va hayotiy pozitsiyasini namoyon etadi. Profil yaratish, kontent joylashtirish, fikr bildirish, jamoalarda ishtirok etish kabi faoliyatlar ularning ijtimoiy o'zligini shakllantirishga xizmat qiladi. Shuning uchun internet bugungi yoshlar uchun oddiy texnik vosita emas, balki o'zini anglash va boshqalarga tanitish maydonidir.
Kalit sozlar: identifikatsiya,pozitsiya,kiberhavfsizlik,profil,Roblox, Telegram, Instagram, YouTube, forumlar, onlayn o'yinlar.

Annotation: One of the important factors influencing youth socialization through the internet is the process of identification. Adolescence is the most active stage during which an individual searches for their "self," tries to understand who they are, and experiments with various social roles. The internet accelerates this process. In the digital space, young people express their interests, views, style, and life positions. Activities such as creating profiles, posting content, sharing opinions, and participating in communities contribute to the formation of their social identity. Therefore, for today's youth, the internet is not just a technical tool, but a space for self-discovery and self-expression.
Keywords: identification, position, cybersecurity, profile, Roblox, Telegram, Instagram, YouTube, forums, online games

Аннотация: Одним из важных факторов, влияющих на социализацию молодежи через интернет, является процесс идентификации. Период молодости - это наиболее активный этап, в котором личность ищет своё «я», стремится понять, кем она является, и пробует различные социальные роли. Интернет ускоряет этот процесс. В цифровом пространстве молодые люди выражают свои интересы, взгляды, стиль и жизненную позицию. Такие виды деятельности, как создание профиля, размещение контента, выражение мнений и участие в сообществах, способствуют формированию их социальной идентичности. Таким образом, интернет для современной молодежи -это не просто технический инструмент, а пространство для самопознания и самовыражения.
Ключевые слова: идентификация, позиция, кибербезопасность, профиль, Roblox, Telegram, Instagram, YouTube, форумы, онлайн-игры

Bugungi kunda internet inson hayotining deyarli barcha jabhalariga chuqur kirib borgan global kommunikatsion makon sifatida namoyon bo'lmoqda. Ayniqsa, yoshlar hayotida internetning o'rni nihoyatda katta bo'lib, u nafaqat axborot olish vositasi, balki muloqot qilish, dunyoqarashni shakllantirish, qadriyatlarni o'zlashtirish, ijtimoiy faollikni namoyon etish va shaxsiy identifikatsiyani tarkib toptirish omiliga aylangan. Shu bois internetning yoshlar ijtimoiylashuviga ta'sirini o'rganish zamonaviy sotsiologiyaning eng dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.[1]

Internetning yoshlar ijtimoiylashuviga kuchli ta'sir ko'rsatishining birinchi sababi shundaki, u axborotga kirish imkoniyatini mislsiz darajada kengaytirdi. Ilgari ma'lumot olish uchun kutubxona, darslik yoki mutaxassisga murojaat qilish zarur bo'lgan bo'lsa, hozir yoshlar bir necha soniya ichida

[1] Abduqodirov A.A. *Yoshlar va axborot madaniyati*. – Toshkent, 2020.

dunyoning istalgan nuqtasidagi axborot manbalariga murojaat qila oladi. Bu holat ularning dunyoqarashini kengaytiradi, turli fikrlar va qarashlar bilan tanishtiradi, ularda mustaqil fikrlashga ehtiyoj uyg‘otadi. Shu jihatdan internet yoshlar ijtimoiylashuvida bilim va axborot vositachisi sifatida katta ahamiyat kasb etadi.

Internet ta’sirining yana bir muhim sababi - uning muloqot shakllarini tubdan o‘zgartirganidadir. Bugungi yoshlar uchun muloqot faqat yuzma-yuz suhbat bilan cheklanmaydi. Ular Telegram, Instagram, YouTube, forumlar, onlayn o‘yinlar, videomuloqot ilovalari va boshqa ko‘plab platformalar orqali doimiy ravishda ijtimoiy aloqada bo‘lib turadi. Bu esa ijtimoiylashuv jarayonini tezlashtiradi, aloqalar doirasini kengaytiradi va yoshning jamiyatdagi turli guruhlarga qo‘shilish imkoniyatini oshiradi. Ayniqsa, qiziqishlar asosidagi virtual guruhlar yoshlarning o‘ziga mos ijtimoiy muhit topishiga yordam beradi.

Masalan, bir o‘quvchi tarixga qiziqsa, internet orqali tarixiy sahifalar, ilmiy kanallar, videodarslar va xalqaro forumlarga ulanib, o‘z bilimini kengaytirishi mumkin. Dasturlashga qiziqqan yosh turli o‘quv platformalaridan foydalanib, yangi ko‘nikmalarni egallaydi, boshqa dasturchilar bilan muloqotga kirishadi va o‘zini professional hamjamiyatning bir qismi sifatida his qiladi. San’atga moyil yosh esa ijtimoiy tarmoqlarda o‘z ijod namunalarini e’lon qilib, keng auditoriya fikrini oladi, o‘zini namoyon qilish imkoniga ega bo‘ladi. Bu misollar internetning nafaqat axborot tarqatuvchi vosita, balki shaxsiy rivojlanish maydoni ekanini ko‘rsatadi.

Biroq internet ta’sirini faqat ijobiy jihatdan baholash to‘liq bo‘lmaydi. Chunki bu vosita yoshlar ijtimoiylashuviga salbiy tomondan ham ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Avvalo, internetda axborot hajmi juda katta va ularning barchasi ham ishonchli yoki foydali emas. Yoshlar tanqidiy fikrlash ko‘nikmasi yetarli darajada shakllanmagan paytda turli yolg‘on ma’lumotlar, manipulyativ kontent, stereotiplar, zararli g‘oyalar va agressiv targ‘ibot ta’siriga tushib qolishi mumkin. Bu esa ularning qarashlari va qadriyatlari shakllanishiga salbiy ta’sir ko‘rsatadi.2025-yilda Rossiyada o‘smirlar o‘rtasida internet- o‘yinlar bilan bog‘liq jinoyatlarni taxlil qilib ko ‘ramiz.O‘tgan yilda eng ko‘p jinoyatlar bilan bog‘langan o‘yinlardan biri **Roblox** bo‘lgan. Taxminan 40 ta jinoyat aynan shu o‘yin orqali sodir etilgan. Bu o‘yinda asosan:akkaunt o‘g‘irlash ,bolalardan ota-onasining karta ma’lumotlarini olish kabi aldovlar ro‘y bergan. 2025-yilda har 5 ta kiberjinoyatdan 1 tasi voyaga yetmaganlar tomonidan sodir etilgan, bunga o‘yin va zo‘ravon kontent ta’siri bilan bog‘liq hujumlarnikiritish mumkin.Rossiya rasmiy saytlari aynan tergov qo‘mitasi ma‘lumotlariga ko‘ra, video o‘yinlar va zo‘ravon kontentlar,real hayot va virtual o‘rtasidagi chegarani “yo‘qotadi”.Natijada ba’zi o‘smirlarni hujumlarga undashi mumkinligini aytilgan.

Masalan:2025yilning dekabr oyida Moskvaning Odintsovo tumanidagi maktabda bolib o‘tgan voqeada,15 yoshli o‘quvchi maktabda pichoq bilan hujum qilgan natijada,1 bola halok bo‘lgan, 3 kishi jarohatlangan . Bu hodisada to‘g‘ridan-to‘g‘ri o‘yinlar sabab ekanligi ko’rsatmasada,ammo kriminalistlar bu jinoyatni 2019 yildagi Avstraliyadi ro‘y bergan mudxish terroristik hodisa bilan bog ‘lamoqdalar.Bu hujum oldidan zo‘ravon kontent va radikal g‘oyalar ta’siri bo‘lgani aytiladi.

Yana bir salbiy ta’sir “Trash-kontent” hisoblanadi**.**2025-yilda o‘smirlar odamlarni urib, videoga olib internetga joylagan holatlar aniqlangan ,bu ham qisman “kontent uchun zo‘ravonlik” fenomenidir .Og‘ir jinoyatlar o‘yin bilan bevosita emas, lekin ularning ba’zilari internetga joylashtirilgan.Rossiyaning Baykalskiy hududida sodir etilgan ommaviy qotilliknibunga misol qilish mumkin (2025).17 yoshli yigit 5 kishini o‘ldirgan va video yozib, internetga joylash bilan shug‘ullangan , Bu holatda asosiy sabab:shaxsiy konflikt ,spirtli ichimliklar ,lekin raqamli muhit (video, ijtimoiy tarmoq) ham rol o‘ynagan .2025-yilda Rossiyada o‘smirlar jinoyati oshgan .Jinoyatlarning katta qismi: kiberfiribgarlik ,guruh bo‘lib jinoyat qilish ,internet orqali ta’sirlanish sabalari orqali sodir etilgan.Dunyoga mashxur Roblox platformasi orqali qilinadigan jinoyatlar Rossiyada eng ko‘p uchraydigan turi hisoblanadi.Bu qanday boshlanadi:o‘smirlar o‘yinda bir-birlari bilan tanishadilar keyin: pul so‘rash (scam) ,karta ma’lumotlarini olish yoki shaxsiy ma’lumotlarni tortib olish kabi jinoyatlarga aralashib qoladilar.bu platformada bolalarni aldash, ekspluatatsiya qilish va hatto grooming (ishonchga kirib zarar yetkazish) holatlari aniqlangan.

Bu o‘yin ichida chat mavjud ,bola kim bilan gaplashayotganini bilmaydi ,“o‘yin ichidagi do‘st” esa real jinoyatchi bo‘lishi mumkin.Misoluchun Sankt-Peterburg shaxrida 2025 yilning 25noyabr kuni sodir etilgan jinoyat tafsilotlariga ko ‘ra 13 yo ‘shli qiz , Roblox o‘yini ta ‘sirida o ‘zonasini pichoq bilan yaralaydi va natijada ona vafot etadi.2025-yilning dekabr oyida,Roblox **Rossiyada bloklandi**

chunki,davlat darajasida ham o‘yin xavfli deb topiladi. Roblox plarformasi O‘zbelistonda ham mavjud,qo ‘sni davlatlar tajribasiga tayangan holda biz ham bu kontentniblokkaolishimiz zarurdeb hisoblaymiz.Keyingi kiber jinoyat turi pul bilan bog’liq bo‘lib,bu ham aynan Rossiyada ham ko‘p uchraydi.Bu qanday sodir etiladi:bola o‘yinda “skin”, “robux”, “bonus” olishni xohlaydi ,jinoyatchi yozadi,“karta raqamingni ber, men senga pul beraman” natijada,ota-onaning kartasidan pul yechiladi yoki akkaunt o‘g‘irlanadi .Hozirda mamlakatimizda uchraydigan kiber moliyaviy jinoyatlarning ildizlari asosan Rossiya va Ukrainaga borib taqalishi bejizga emas.

Bundan tashqari,psixologik ta’sir va xavfli guruhlar ham mavjud.Ba’zi o‘yinlar ichida yopiq chatlar ,“guruhlar” zo‘ravonlikni targ‘ib qilish, radikal fikrlar“challenge”larda xavfli topshiriqlar berishi ham yo ‘shlar ongi zaxarlay olishi mumkin.

Qoshni davlatlardagi bunday jinoyatlar yoki salbiy ta‘sirlar mamlakatimizda uchramasada profilaktika qilish maqsadga muofiqdir.Bizning hududimizda esa ayrim yoshlar internetdagi soxta muvaffaqiyat obrazlari ta’sirida real hayotga noto‘g‘ri mezonlar bilan qaray boshladilar. Ijtimoiy tarmoqlarda hashamatli hayot, ortiqcha boylik, ideal tashqi ko‘rinish yoki sun’iy ommaboplikni ko‘rgan yosh o‘z hayotini shular bilan solishtirishi mumkin. Natijada unda o‘zidan norozilik, psixologik bosim, tushkunlik yoki ijtimoiy kamlik hissi yuzaga keladi. Demak, internet ayrim hollarda yoshlarning o‘zini baholashiga ham bevosita ta’sir ko‘rsatadi.[2]

Shuningdek, internet orqali ijtimoiylashuv real muloqot ko‘nikmalarining susayishiga ham sabab bo‘lishi mumkin. Virtual makonda yozma va tezkor muloqot qulay bo‘lgani sababli ayrim yoshlar yuzma-yuz suhbatdan ko‘ra onlayn muloqotni afzal ko‘ra boshlaydi. Bu esa ularning emotsional ifoda, tinglash, bahs yuritish, muammoni bevosita hal qilish kabi ijtimoiy ko‘nikmalarini zaiflashtirishi mumkin. Ayniqsa, uzoq vaqt davomida faqat virtual muhit bilan cheklanish real jamiyatdagi moslashuv jarayonini qiyinlashtiradi.

Internetning yoshlar ijtimoiylashuviga ta’sirini tahlil qilganda, uning vaqt taqsimotiga ta’sirini ham alohida ko‘rsatish lozim. Bugungi kunda ko‘plab yoshlar bo‘sh vaqtining katta qismini internetda o‘tkazmoqda. Bu vaqtning bir qismi ta’lim, foydali muloqot yoki kasbiy rivojlanishga sarflansa-da, salmoqli qismi maqsadsiz kontent tomosha qilish, ijtimoiy tarmoqlarda ortiqcha vaqt yo‘qotish yoki samarasiz mashg‘ulotlarga ketmoqda. Natijada yoshlarning kitob o‘qish, sport bilan shug‘ullanish, oilaviy muloqot va real ijtimoiy faoliyatga ajratadigan vaqti qisqarishi mumkin. Bu esa ijtimoiylashuv sifati va yo‘nalishiga ta’sir qiladi.

Internetning yoshlar ijtimoiylashuviga ijobiy ta’sirlaridan biri -bilim va ta’lim imkoniyatlarini kengaytirishidir. Hozirgi kunda internet orqali masofaviy ta’lim, videodarslar, onlayn kurslar, elektron kutubxonalar va turli ma’lumotlar bazalaridan foydalanish odatiy holga aylandi. Bu ayniqsa o‘z ustida mustaqil ishlashga intiladigan yoshlar uchun katta imkoniyat yaratadi. Internet ta’limni demokratlashtiradi, ya’ni bilim olish imkoniyatini hudud, vaqt va moddiy sharoitdan nisbatan mustaqil holatga olib keladi. Shuning uchun internet yoshlar ijtimoiylashuvini intellektual jihatdan ham boyitadi.

Masalan, chekka hududda yashovchi yosh avvallari faqat mahalliy ta’lim imkoniyatlari bilan cheklangan bo‘lsa, hozir internet orqali dunyo universitetlari, xalqaro platformalar, elektron resurslar va xorijiy til kurslariga kira oladi. Bu esa uning bilim doirasini kengaytirib, o‘z salohiyatini namoyon etishiga yordam beradi. Natijada internet ijtimoiy tenglikni ma’lum darajada oshiruvchi omilga ham aylanishi mumkin.

Internetning ta’siri faqat bilim va muloqot bilan cheklanib qolmaydi. U yoshlarning fuqarolik pozitsiyasi, ijtimoiy faolligi va jamoat hayotidagi ishtirokiga ham ta’sir ko‘rsatadi. Hozir ko‘plab yoshlar internet orqali turli ijtimoiy masalalar haqida xabardor bo‘ladi, muammolar yuzasidan fikr bildiradi, jamoat tashabbuslarini qo‘llab-quvvatlaydi, xayriya loyihalari yoki ekologik aksiyalarda ishtirok etadi. Bu esa internetni ijtimoiy mas’uliyatni shakllantiruvchi vosita sifatida ham ko‘rsatadi.

Boshqa tomondan, internet ayrim yoshlarni passiv kuzatuvchiga ham aylantirishi mumkin. Ya’ni ular real hayotda faol bo‘lish o‘rniga, faqat onlayn fikr bildirish yoki kuzatish bilan cheklanib qoladi. Bu holat ba’zan “virtual faollik” deb ataladi. Tashqi tomondan qaraganda u ijtimoiy ishtirokdek ko‘rinsa-da, real hayotdagi aniq amaliy faoliyat bilan mustahkamlanmasa, uning ta’siri cheklangan bo‘ladi. Demak,

[2] O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi. Axborotlashuv hisobotlari. – 2023.

internet orqali shakllanayotgan faollik real fuqarolik amaliyoti bilan uyg‘unlashgandagina ijobiy natija beradi.

Internetning yoshlar ijtimoiylashuviga ta’sirida madaniy omil ham muhim o‘rin tutadi. Internet orqali yoshlar nafaqat o‘z jamiyatidagi, balki boshqa xalqlar, madaniyatlar va turmush tarzlari haqidagi axborotlarga ham keng kirish imkoniga ega bo‘lmoqda. Bu holat ularda bag‘rikenglik, keng dunyoqarash va madaniyatlararo tushunishni rivojlantirishi mumkin. Shu bilan birga, haddan tashqari tashqi madaniy ta’sir ostida qolish milliy qadriyatlarga bo‘lgan munosabatni zaiflashtirishi ehtimoli ham bor. Shu sababli internet orqali global madaniyatni o‘zlashtirish bilan bir qatorda milliy o‘zlik va ma’naviy tayanchlarni saqlash muhimdir.

O‘zbekiston sharoitida bu masala ayniqsa dolzarbdir. Chunki mamlakatda internet qamrovi kengayib borayotgani, mobil texnologiyalar ommalashayotgani va yoshlar orasida ijtimoiy tarmoqlardan foydalanish darajasi ortayotgani internetning ijtimoiy ta’sirini yanada kuchaytirmoqda. Bugungi o‘zbek yoshlari bir vaqtning o‘zida milliy an’analar muhitida yashaydi va global raqamli madaniyat bilan bevosita aloqada bo‘ladi. Natijada ularning ijtimoiylashuvi an’anaviy va zamonaviy omillar kesishgan murakkab makonda kechadi.[3]

Masalan, bir tomondan oila, mahalla va ta’lim muassasasi yoshga milliy qadriyatlar, hurmat, mas’uliyat, odob-axloq kabi me’yorlarni singdiradi. Ikkinchi tomondan esa internet unga erkin fikrlash, individual tanlov, global trendlar va yangi hayot uslublarini namoyish etadi. Shu ikki maydon o‘rtasidagi muvozanat yoshning ijtimoiylashuviga bevosita ta’sir qiladi. Agar bu muvozanat to‘g‘ri shakllansa, internet yoshning salohiyatini ochadi. Aks holda esa ichki ziddiyat, qadriyatlar chalkashuvi yoki ijtimoiy beqarorlik yuzaga kelishi mumkin.

Internetning yoshlar ijtimoiylashuviga ta’sirini psixologik nuqtai nazardan ham tahlil qilish zarur, chunki ijtimoiylashuv faqat tashqi xulq-atvor emas, balki shaxsning ichki ruhiy jarayonlari bilan ham chambarchas bog‘liq. Internet yoshlarning diqqati, hissiyoti, o‘zini qabul qilishi, motivatsiyasi va ijtimoiy taqqoslash jarayoniga ta’sir qiladi. Doimiy ravishda tezkor kontent iste’mol qilish diqqatning tarqoqlashuviga olib kelishi mumkin. Ijtimoiy tarmoqlardagi baholashlar, layklar va izohlar esa yoshlarning o‘zini baholash mezoniga aylanib qolishi ehtimoli bor. Bu esa shaxsning ichki barqarorligiga salbiy ta’sir qilishi mumkin.

Yana bir muhim masala -internet va kiberxavfsizlikdir. Yoshlar internetda faol bo‘lgani sari ularning turli xavflarga duch kelish ehtimoli ham ortadi. Kiberbulling, firibgarlik, shaxsiy ma’lumotlarning tarqalishi, manipulyativ reklama, noqonuniy kontent yoki zararli guruhlar bilan aloqa shular jumlasidandir. Bunday xavf-xatarlar yoshlarning nafaqat axborot xavfsizligiga, balki ijtimoiylashuv yo‘nalishiga ham ta’sir ko‘rsatadi. Chunki shaxsning ijtimoiy tajribasi xavfsiz va sog‘lom muhitda shakllanishi kerak. Shu bois internetdan foydalanish madaniyati bilan birga axborot xavfsizligi ko‘nikmalarini ham rivojlantirish zarur.

Internet yoshlar ijtimoiylashuviga ta’sirining iqtisodiy tomoni ham mavjud. Bugungi kunda internet ko‘plab yoshlar uchun daromad topish, o‘z biznesini boshlash, mustaqil ishlash va kasbiy o‘sishga erishish vositasiga aylanmoqda. Frilans, onlayn savdo, blog yuritish, kontent yaratish, IT xizmatlari, dizayn, tarjima va boshqa ko‘plab yo‘nalishlar internet asosida rivojlanmoqda. Bu esa yoshlarni nafaqat ijtimoiy, balki iqtisodiy jihatdan ham mustaqil bo‘lishga undaydi. Natijada internet yoshlarning iqtisodiy ijtimoiylashuviga ham bevosita ta’sir qilmoqda.

Masalan, ilgari talaba faqat o‘qish bilan band bo‘lsa, hozir u internet orqali masofaviy ish topishi, buyurtmalar bajarishi, onlayn dars berishi yoki o‘z mahsulotini sotishi mumkin. Bu jarayon unda mas’uliyat, mehnat madaniyati, mijoz bilan ishlash, vaqtni boshqarish va raqobatga moslashish kabi ijtimoiy ko‘nikmalarni shakllantiradi. Shu ma’noda internet iqtisodiy faoliyat orqali ham ijtimoiylashuv makonini kengaytiradi.

Internetning yoshlar ijtimoiylashuviga ta’sirini tahlil qilar ekanmiz, bunda oilaning roli kamaymaydi, aksincha yangicha mazmun kasb etadi. Ota-onalar farzandni internetdan to‘liq cheklash yo‘lini tanlashi to‘g‘ri yechim bo‘la olmaydi. Chunki zamonaviy jamiyatda internet hayotning zarur qismiga aylangan. Asosiy vazifa yoshga undan to‘g‘ri foydalanishni o‘rgatish, tanqidiy fikrlashni shakllantirish, foydali va

[3] Abduqodirov A.A. *Yoshlar va axborot madaniyati*. – Toshkent, 2020.

zararli kontentni farqlashga yordam berishdan iborat. Oila internet muhitida ham tarbiya subyekti bo‘lib qolaveradi.

Ta’lim muassasalari ham bu jarayonda katta ahamiyatga ega. Maktab, kollej, litsey va oliy ta’lim tizimi internetdan foydalanish madaniyati, mediamadaniyat, raqamli savodxonlik va axborotni tahlil qilish ko‘nikmalarini shakllantirishi zarur. Agar ta’lim tizimi yoshga faqat internetdan foydalanishni emas, undan tanqidiy va maqsadli foydalanishni o‘rgatsa, internet ijtimoiylashuvning ijobiy omiliga aylanadi. Aks holda yoshlar axborot oqimi ichida yo‘nalishni yo‘qotishi mumkin.

Yoshlar ijtimoiylashuvida tengdoshlar guruhi ham internet orqali yangi shakl kasb etmoqda. Ilgari tengdoshlar guruhi asosan bir hudud, maktab yoki mahalla bilan chegaralangan bo‘lsa, hozir bu doira ancha kengaydi. Endi yoshlar virtual jamoalarda ham do‘stlik, hamkorlik, raqobat va fikr almashuv tajribasini orttirmoqda. Bu holat ularning ijtimoiy tajribasini boyitadi. Lekin ayni paytda salbiy ta’sir ko‘rsatuvchi guruhlar yoki noto‘g‘ri trendlar ta’siriga tushish xavfini ham oshiradi. Demak, internet orqali kengaygan tengdoshlar muhiti imkoniyat ham, mas’uliyat hamdir.

Pandemiya davri internetning ijtimoiylashuvdagi ahamiyatini yanada yaqqol ko‘rsatdi. Ta’limning onlayn shaklga o‘tishi, masofaviy ish, virtual uchrashuvlar va onlayn muloqot yoshlarning yangi sharoitga moslashish qobiliyatini namoyon qildi. Shu bilan birga, jonli muloqot yetishmasligi, yolg‘izlik hissi, internet sifati va texnik vositalar bilan bog‘liq muammolar ham ko‘rindi. Bu tajriba internetning ijtimoiylashuvdagi rolini ikki tomonlama baholash zarurligini yana bir bor isbotladi.

Sotsiologik nuqtai nazardan qaraganda, internet ijtimoiylashuvning yangi modelini shakllantirmoqda. Endilikda yoshlar bir vaqtning o‘zida bir nechta makonda yashamoqda: real makon, oilaviy makon, ta’lim muhiti va virtual makon. Ularning xulq-atvori, til uslubi, o‘zini namoyon etish shakllari va ijtimoiy aloqalari ana shu makonlar kesishmasida shakllanmoqda. Shu sababli internetning yoshlar ijtimoiylashuviga ta’sirini tahlil qilishda uni alohida hodisa emas, balki keng ijtimoiy tizimning bir qismi sifatida ko‘rish lozim.

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, internetning yoshlar ijtimoiylashuviga ta’siri, avvalo, foydalanish maqsadi, mazmuni, davomiyligi va nazorat darajasiga bog‘liq. Agar internet bilim olish, sog‘lom muloqot, kasbiy rivojlanish, ijod va fuqarolik faolligi uchun ishlatilsa, u ijtimoiylashuvni boyitadi. Agar u maqsadsiz vaqt sarflash, zararli kontent iste’mol qilish, virtual qaramlik va noto‘g‘ri taqqoslash manbaiga aylansa, u ijtimoiylashuv jarayoniga salbiy ta’sir ko‘rsatadi.

Shu bois bu masalada keskin va biryoqlama xulosa chiqarish noto‘g‘ri bo‘ladi. Internet o‘zi mustaqil ravishda yaxshi yoki yomon hodisa emas. U kuchli ijtimoiy vosita bo‘lib, uning ta’siri undan qanday foydalanilishiga bog‘liq. Zamonaviy yosh internetdan butunlay chetda qolib rivojlana olmaydi, chunki bugungi jamiyatning o‘zi raqamli tus olgan. Demak, masalaning yechimi internetni taqiqlash emas, balki undan ongli, madaniyatli va xavfsiz foydalanishni ta’minlashdadir.

Umuman, internet bugungi yoshlar uchun shunchaki texnologik vosita emas, balki ijtimoiylashuv muhiti, shaxsiy rivojlanish maydoni va zamonaviy jamiyatga kirish eshigidir. Shu sababli uning ta’sirini ilmiy asosda o‘rganish, to‘g‘ri yo‘naltirish va ijobiy imkoniyatlarini kengaytirish bugungi kunning muhim ilmiy-amaliy vazifalaridan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. A. Abduqodirov .Axborot texnologiyalari va jamiyat –Toshkent,2020
2. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi. Axborotlashuv hisobotlari. - 2023.
3. Qodirov A. Yoshlar ijtimoiylashuvi muammolari. Toshkent, 2020.
4. Rahimov B. Yoshlar siyosati va ijtimoiy faollik. Toshkent, 2021
5. N. Jo‘rayev - Yoshlar sotsiologiyasi –Toshkent,2019
6. Mvd.mediya.ru
7. UNESCO. *Media and Information Literacy Curriculum*.
8. Yutob platformasinig kontent taxlili